

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

National Institute of Animal Health (NIAH)

จดหมายข่าว

ปีที่ 24 ฉบับที่ 5

มิถุนายน - กรกฎาคม 2568 Volume 24 Number 5 June - July 2025

โรคไข้คว (Q fever)

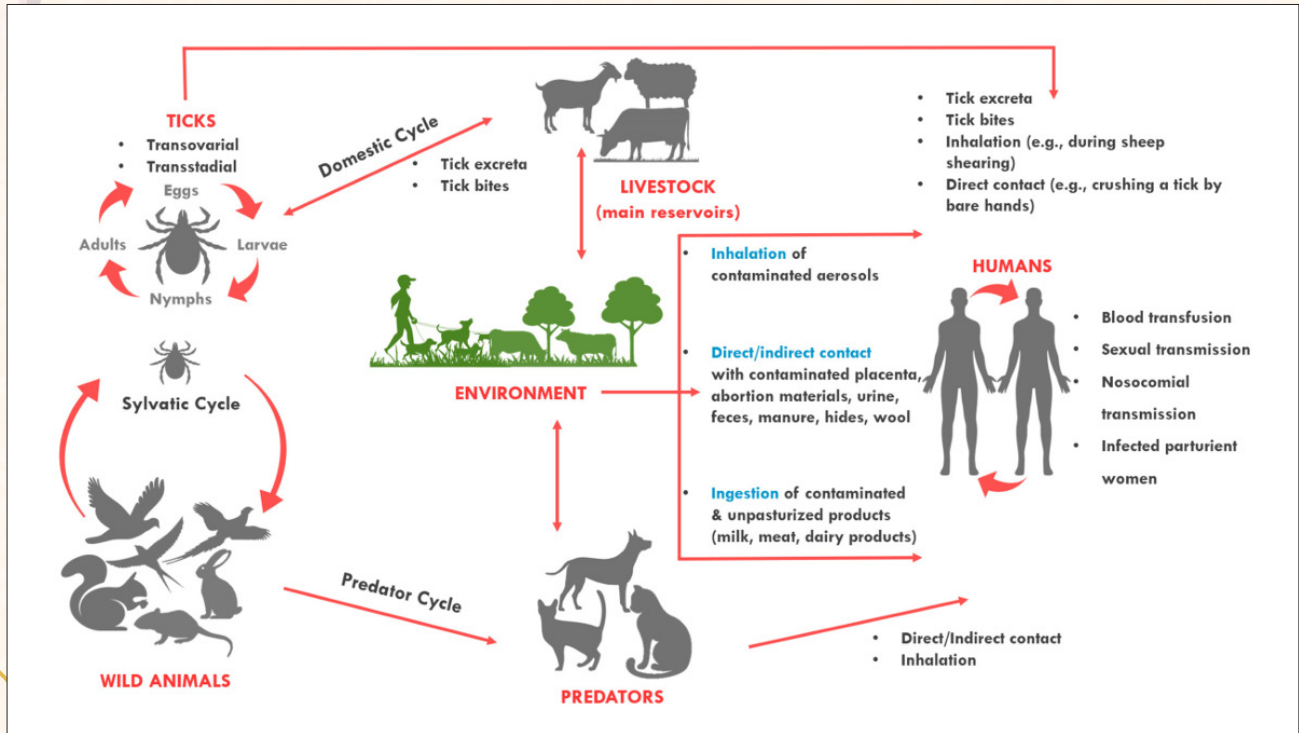
โดย..นางสาวกฤดากร วงษ์ทองสาส์
นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ

โรคไข้คว (Q fever) เป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน ที่สามารถพบได้ในหลายประเทศทั่วโลก โดยมักพบการเกิดโรคในสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่น โค กระบือ แพะและแกะ สัตว์ส่วนใหญ่เมื่อติดเชื้อมักไม่แสดงอาการ แต่อาจพบการแท้งหรือลูกตายคลอดได้ในแพะและแกะ โดยที่แพะและแกะจัดเป็นแหล่งรังโรคที่สำคัญของเชื้อที่สามารถแพร่กระจายมาสู่คนได้ โดยเฉพาะในเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังสามารถพบการเกิดโรคได้ในสัตว์อื่น ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า นก สัตว์เลื้อยคลาน แมลง และเห็บ อีกด้วย

สาเหตุของโรค:

โรคไข้ควเกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียแกรมลบ *Coxiella burnetii* ชนิด obligate intracellular bacteria โดยเชื้อมีความทนทานสามารถอยู่ได้นานในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในฝุ่น ดิน หรือขนสัตว์และสารคัดหลั่งจากการคลอด สัตว์ที่ติดเชื้อจะแพร่เชื้อออกมามากในช่วงการคลอด ทำให้เกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้โรคแพร่กระจายมาสู่คน โดยการเกิดโรคในคนมักเกิดจากการหายใจเอาละอองฝุ่นที่มีเชื้อเข้าไป

รูปที่ 1 แสดงการแพร่กระจายของเชื้อ *C. burnetii* และการติดเชื้อในคนและสัตว์
ที่มา: Celina SS and Cerný J (2022)

การติดต่อ:

ในสัตว์ที่ติดเชื้อจะมีการแพร่กระจายเชื้อออกมาในช่วงการคลอดลูก โดยเชื้อจะถูกขับออกมาทางสิ่งคัดหลั่งทางช่องคลอด เช่น รก น้ำคร่ำ หรือลูกแท้ง และยังสามารถไปถึงปัสสาวะ อุจจาระและน้ำนม การติดต่อกับสัตว์ที่เกิดจากการได้รับเชื้อผ่านทางหายใจเอาอากาศและฝุ่นละอองที่มีการปนเปื้อนของเชื้อ การสัมผัสเชื้อโดยตรง รวมถึงการกินอาหาร น้ำ หรือน้ำนมที่มีการปนเปื้อนเชื้อ นอกจากนี้ยังพบรายงานว่าเห็บอาจเป็นอีกสาเหตุของการแพร่กระจายเชื้อได้

อาการของโรค:

สัตว์ที่ติดเชื้อส่วนใหญ่มักจะไม่แสดงอาการ หรืออาจแสดงอาการถึงความผิดปกติของระบบสืบพันธุ์ ในแพะและแกะ อาจพบการแท้ง รกค้าง ลูกตายแรกคลอด และความไม่สมบูรณ์พันธุ์ และอาจทำให้เกิด abortion storm ได้เมื่อเกิดการติดเชื้อในฝูงสัตว์ที่ไม่เคยสัมผัสเชื้อมาก่อน

ในคนที่ได้รับเชื้อส่วนมากไม่แสดงอาการ หรือมีอาการไข้ หนาวสั่น ปวดศีรษะรุนแรง ปวดกล้ามเนื้อ ปวดเมื่อยตามตัว และอ่อนเพลีย อาจพบอาการปอดอักเสบได้ ในรายที่รุนแรงหรือมีภาวะโรคหัวใจอยู่เดิม อาจพบกล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ

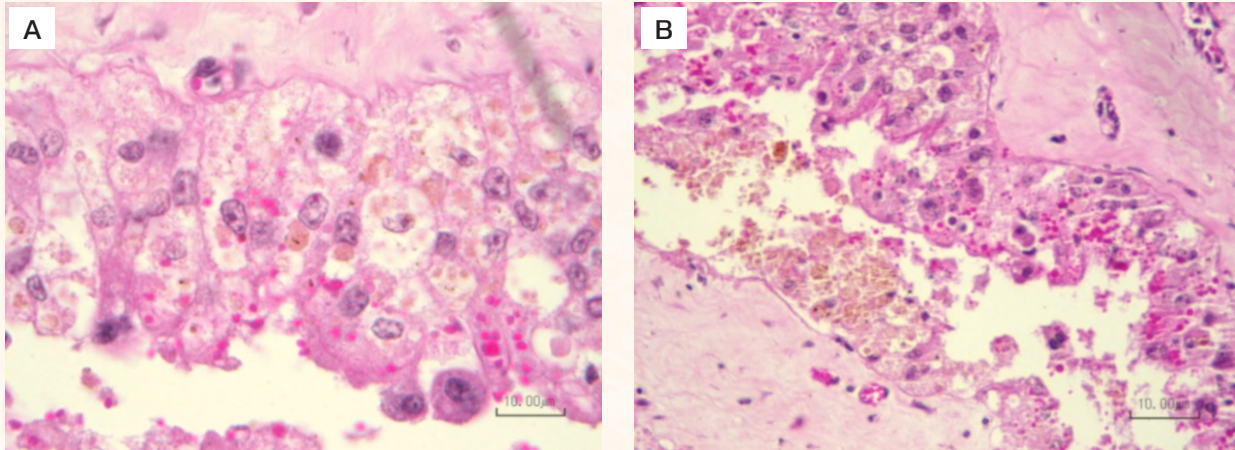
การวินิจฉัยโรค:

การตรวจทางซีรัมวิทยา

- วิธี ELISA สามารถใช้ในการตรวจคัดกรองโรคระดับฝูง

การตรวจหาเชื้อ

- วิธี PCR/Real time PCR ตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อ
- Immunohistochemistry

รูปที่ 2 แสดงภาพ histopathology ของรกแกะ (A)พบเชื้อ *C. burnetii* (สีน้ำตาล) ภายในเซลล์ trophoblast (B)พบการลอกหลุดของเซลล์จากการเพิ่มจำนวนของเชื้อ

ที่มา: กลุ่มพยาธิวิทยา สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

การติดเชื้อจากสัตว์สู่คนมักมีความเสี่ยงสูงในผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับสัตว์ที่มีการติดเชื้อ โดยส่วนมากเกิดจากการสูดดม หายใจ หรือการสัมผัสโดยตรงกับสิ่งคัดหลั่งของสัตว์ที่มีเชื้อโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงคลอด หรือการบริโภคอาหารและน้ำที่มีการปนเปื้อนเชื้อ แม้ว่าในคนส่วนใหญ่เมื่อติดเชื้ออาจไม่แสดงอาการหรือมีอาการที่ไม่รุนแรง แต่ในผู้ติดเชื้อที่แสดงอาการของโรครุนแรงแบบเฉียบพลัน 1-5% และในผู้ติดเชื้อแบบเรื้อรังมากถึง 60-80% อาจพบการอักเสบของกล้ามเนื้อหัวใจ ปอด หรืออวัยวะภายในอื่นๆ ได้ ซึ่งอาจยังเป็นการเพิ่มความเสี่ยงจากการติดเชื้อ *C. burnetii* แทรกซ้อนในกลุ่มเสี่ยงที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องและผู้ป่วยโรคหัวใจอยู่เดิม และอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตได้

เอกสารอ้างอิง

- Brouqui, P., Dupont, H. T., Drancourt, M., Berland, Y., Etienne, J., Leport, C., Goldstein, F., Massip, P., Micoud, M., & Bertrand, A. (1993). Chronic Q fever. Ninety-two cases from France, including 27 cases without endocarditis. *Archives of internal medicine*, 153(5), 642-648. <https://doi.org/10.1001/archinte.153.5.642>
- Celina, S.S., and Cerný, J. (2022). *Coxiella burnetii* in ticks, livestock, pets and wildlife: A mini-review. *Front. Vet. Sci.* 9:1068129.
- Million, M., Thuny, F., Richet, H., & Raoult, D. (2010). Long-term outcome of Q fever endocarditis: a 26-year personal survey. *The Lancet. Infectious diseases*, 10(8), 527-535. [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(10\)70135-3](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(10)70135-3)
- McQuiston, J. H., Childs, J. E., and Thompson, H. A. (2002). Q fever. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 221(6), 796-799.
- Miller, H.K., Priestley, R.A., and Kersh, G.J. (2021). Q Fever: A troubling disease and a challenging diagnosis. *Clin Microbiol Newsl.* Aug;43(13):109-118.
- World Organization for Animal Health. (2019) Manual of diagnostic tests and vaccines for terrestrial animals 2019 chapter 3.1.16 Q fever. Available at: <https://www.oie.int/index.php?id=169&L=0&htmfile=sommaire.htm.L535>

จดหมายข่าวสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

ISSN 1685-2206

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านสุขภาพสัตว์โดยเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารวิชาการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพสัตว์

เจ้าของ

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เกษตรกลาง เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-8908-14 โทรสาร.0-2579-8918-19

ที่ปรึกษา

นายสัตวแพทย์สมชวน รัตนมังคลานนท์ อธิบดีกรมปศุสัตว์
นายสัตวแพทย์เลิศชัย จินตพิทักษ์สกุล ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ
หัวหน้ากลุ่ม / ส่วน / ศูนย์ / ฝ่าย สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

กองบรรณาธิการ

นายสัตวแพทย์เจษฎา รัตนโณภาส (บรรณาธิการ)	นายสัตวแพทย์วรรณพล บุทเสน	นางสาวกุลฐ์ณรัตน์ ภาคะ
นายสัตวแพทย์วงศ์อนันต์ ณรงค์วานิชการ	สัตวแพทย์หญิงกฤตดากร วงษ์ทองสาลี	นางสาวปิยะวรรณ เกิดพันธ์
สัตวแพทย์หญิงรุ่งรัตน์ ไสยสมบัติ	สัตวแพทย์หญิงบุษรา สิทธิวิเชียรวงศ์	นางสาวชนกพร บุญศาสตร์
สัตวแพทย์หญิงจันทรา วัฒนเมธานนท์	นายอนุสรณ์ อยู่เย็น	นายพลกฤต มหานาม
สัตวแพทย์หญิงชญาณี เจนพานิชย์		

จัดทำโดย

กลุ่มบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

สำนักงาน

กลุ่มบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ เกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

เผยแพร่

เผยแพร่บนเว็บไซต์สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

สามารถหาข้อมูลเรื่องที่ลงจดหมายข่าวปีย้อนหลังเพิ่มเติมได้ที่ <https://niah.dld.go.th>

